

Ravets oprindelse

Når et træ får et sår siver der harpiks – en tyktflydende, klæbrig masse, ud og beskytter træet. Over en periode på mindst 20 millioner år omdannes harpiks under særlige omstændigheder til rav, ved at plante-saften forandrer sig og olieindholdet reduceres.

Ravets fysiske og kemiske egenskaber kan være forskellig fra stykke til stykke, og endda også i det samme stykke. Det består ikke af krystaller som de fleste ædelstene, men har en amorf (formløs) opbygning, som f.eks. glas. Kemisk er rav sammensat af kulstof, brint og ilt samt svovl, der giver den gule farve. Andre farver stammer sædvanligvis fra organiske forureninger.

Rav kaldes en halvædelsten.

Geologer definerer sten som løse bjergartsfragmenter, og denne definition passer ikke til rav.

Ædelsten: Sten af uorganisk eller organisk oprindelse, som kan anvendes til smykker. Sten med hårdhedsgrad på 8 eller derover (ifg. Mohs skala) – f. eks. diamant, smaragd, rubin og safir er ædelsten, mens andre men en lavere hårdhedsgrad regnes som halvædelsten.

Alligevel regnes rav for en ædelsten – eller i hvert fald for en halvædelsten. De fleste ædelstene er af uorganisk oprindelse. Kun rav, perlemor, perler, koraller, elfenben og skildpaddeskjold er af organisk oprindelse.

Rav i Baltikum

Strækningerne langs Danmarks og Tysklands nordsø-kyster samt den sydlige Østersø er ravets land, og havet er dets skatkammer.

I de baltiske lande findes store ravlejer, men også langs strandene i Tyskland, Polen, Skåne samt de øvrige strande i Danmark kan man finde rav. Mindre forekomster er fundet i Halland og Blekinge. Men den rigtige ravkyst findes ved Samland (halvø ved Kaliningrad) og de omgivende have, Kurisches Haff og Frisches Haff.

Rav på Møn

Rav er uberegneligt. De kræfter, som fritlægger og transporterer rav, følger love, som vi ikke har lært at forstå. Indtil for nylig så det ud som om, at der ikke var meget rav tilbage at fiske på Møn. Nu er situationen anderledes, og ravet synes på vej tilbage. Nogle mener, at det er byggeriet af den ny bro over Øresund, som har forårsaget ændringen.

På Møn er det især langs den sydøstlige og nordøstlige kyst ravet findes. Og så er det i øvrigt sådan, at kommer vinden fra sydvest og går over i vest, er betingelserne for at finde rav særlig gunstige på Sydmøn.

Rav på Fehmern

På Fehmern er rav blevet et sjældent fund. Gode chancer for at finde noget har man på Femerns nordlige og østlige kyster samt området ved Katharinenhofs skrænter.

Denne tryksag er "Svanemærket".

Svanemærket er garantien for, at tryksagen gennem hele sin cyklus – fra råvare over produktion til færdig tryksag – er et genbrugsprodukt, der overholder en række miljøkrav.

På verdensplan er der fundet rav omkring 200 steder. Ravet er forskelligt i kvalitet, i oprindelse og alder samt i sammensætninger og egenskaber. Det ældste rav er ca. 235 millioner år gammelt og fundet i Østrig og Bayern. Det baltiske rav succinit blev produceret af træer i tertiærtiden for ca. 30-50 millioner år siden. På dette tidspunkt var Skandinavien og Østersøen en del af et bjergigt fastland, hvor der voksede løv- og nåletræer.

Fra bl.a. Møns Klint kendes også rav fra kridttiden, 145 - 65 millioner år siden. De ældste fund i Danmark stammer fra Bornholm og anses for at være 170 mill. år gamle.

Succinit er især lejet i blå jord, hvor det brydes i åbne lejer og miner. Det største stykke vejer 9,750 kg og blev fundet nær Stetin i Polen i 1860.

Ravet udvindes i områder der grænser op til den sydøstlige Østersø og et stykke ind i landet. Samme type rav findes på stranden i det sydlige Skåne og langs de fleste danske kyster, dog især ved den jyske vestkyst.

Ravet fra andre velkendte områder som Bitterfeld i Tyskland, Polen og Ukraine er også succinit, hvilket tillige gælder rav fundet på de engelske og hollandske kyster.

Besøg udstillingen "Rav - Det baltiske guld", som er et samarbejde mellem de følgende partnere og vises både på Møn og på Fehmern.

Umweltrat Fehmarn

Bahnhofstr. 5 i Burg a.F.

D- 23796 Fehmarn

Tel. + 49 4371 506-654

E-mail: Umweltrat@Stadtfehmar.de

Smykkemuseum

Hjørnet 6, DK-4792 Askeby

Tel.: +45 5581 7608

Sydsjællands Museum

Slotsruinen 1, DK-4760 Vordingborg

Tel.: +45 5537 2554. Fax: +45 5377 1954

E-mail: kmh@sydsjaellandsmuseum.dk

MØN TURISTBUREAU

Storegade 2, DK-4780 Stege

Tel.: +45 55 86 04 00. Fax +45 55 81 48 46

e-mail: info@visitmoen.com

www.visitmoen.com

RAV

- det baltiske guld

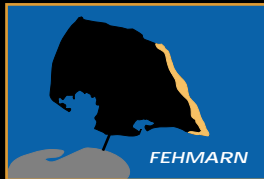
Inkluser af Svampemyg

Inkluser af Flue

MØN

FEHMARN

ÆLDRE STENALDER (Mesolitikum) Jægerstenalder	YNGRE STENALDER (Neolitikum) Bondestenalder	BRONCEALDEREN	JERNALDER	VIKINGETID	MIDDELALDEREN	NYERE TID
9000 - 4000 f.Kr.	4000 - 1800 f.Kr.	1800 - 500 f.Kr.	500 f.Kr. - 750 e.Kr.	750 f.Kr. - 1050 e.Kr.	1050 e.Kr. - 1500 e.Kr.	1500 e.Kr. - i dag
Ravet fra jægerstenalderen blev forarbejdet til hængesmykker eller små figurer og forekommer kun i maglemosekulturen (8800-6800 f. Kr.).	Ravet fra bondestenalderen vidner om kulturkontakter på tværs af Østersøen og har været en vigtig handelsvare.	Den ellers så rige nordiske bronzealder er mærkeligt fattig på rav. Eksporterede man al rav, f.eks. til det østlige Middelhav?	Ravet fungerer ikke kun som handelsvare, men indgår også i den hjemlige smykkeindustri. Der foregik en massiv handel med romerriget, hvor rav spiller en vigtig rolle.	I begyndelsen af vikingetiden møder vi for første gang ravsliberen i hans værksted. I de efterfølgende århundreder ses de små, raffinerede arbejder, som blev formet af hans hånd.	Den Tyske Ridderorden fik i 1200-tallet monopol på indsamlingen og handelen med ravet. Dødsstraf indførtes for overtrædelse heraf. Ravmonopolet blev administreret i samarbejde med den tyske Hansa.	Efter reformationen, gik ravsliberne i tjeneste ved fyrstehofene. Frederik den Store fra Preussen lod et helt værelse dække med rav og forærede det til zar Peter den Store af Rusland.

Der findes en række symboler på Danmark og det at være dansk - rav er et af dem. Men rav er ikke et enestående dansk fænomen, det forekommer mange steder på jorden. Det rav, som vi finder ved de danske kyster, kendes i langt større mængder fra den baltiske Østersøkyst, det tidligere Østpreussen. Alligevel er der gode grunde til at betragte rav som værende af speciel betydning for Danmark, idet det gennem hele kulturhistorien har haft en betydningsfuld plads i udviklingen.

Ravets kulturhistorie

Nordens guld, havets guld, stivnet lys, forstenet honning og Frejas tårer er blot nogle af de mange poetiske og fantasifulde navne, som knyttes til rav. Gudinden Frejas rolle i navngivningen kan henføres til det oldnordiske sagn, hvor en angerfuld og grædende Freja leder efter sin mand, som hun har været utro. De tårer, der faldt på land blev til guld, de tårer der faldt i havet blev til rav.

Allerede i antikken antog Aristoteles (383 -322 f. kr.). Plinius den ældre (23-79 e.kr.) samt Tacitus (55-120 e.kr.), at rav kom fra træer. Olaus Magnus (1490-1557), svensk præst, havde samme mening. I 1555 beskriver han rav som harpiks fra graner eller fyrretræer, som efter at de har ligget længe i vandet bliver hårde som sten. Den tyske mineralog Agricola (1490- 1555) afviste derimod de antikke teorier med ordene " Rav findes i havet, og i havet vokser der ingen træer".

Mange forskellige teorier om ravs oprindelse blev fremført i århundrederne herefter, men først i 1811 blev sandheden fastslået af en videnskabsmand i Danzig.

I Sverige hedder rav *bärnsten*. Bärn kommer af det plattyske *bernen* eller *bornen*, der betyder brænde eller lyse. Tidligere ord var *gles*, *glis* eller *glas*. Ordet findes i det danske stednavn Glesborg og har sin oprindelse i det germanske glessum og latinske glesum som betyder rav. Rav betyder i øvrigt brun eller rødbrun. Ordet indgår i de jyske stednavne Raved og Ravsted samt flere skånske.

På græsk hedder rav *elektron* (af *elektor* = lysende), og her er oprindelsen til ordet for elektricitet. Filosofen Thales påviste elektricitet ved at gnide rav med et stykke stof, hvorefter det kunne tiltrække lette genstande.

Et andet græsk ord for rav var *harpaks*, som betød noget i retningen af gnier eller en, som skaber sig. Romernes oprindelige ord for rav var *succinium*. På engelsk og fransk hedder rav henholdsvis *amber* eller *ambre*.

Navnet på den udødelighedsdrik, som de græske guder indtog, hed ambrosia og er beslægtet med ambra. De mange fund af rav fra oldtiden i form af amuletter viser måske, at rav blev betragtet som mere end bare et smykke, måske som tegn på udødelighed - en billet til " livet" i de dodes rige.

